บทที่ 3
อุปกรณ์และวิธีการ

พืชทดลอง

มะม่วง (*Mangifera indica* L.) พันธุ์โชคอนันต์อายุ 7-8 ปี

สารเคมี

1. Acetic acid (LAB-SCAN ® , Thailand)
2. Diethyl ether (LAB-SCAN ® , Thailand)
3. di-Potassium hydrogen orthophosphate anhydrous AR grade (fisherScientific®, UK)
4. Ethanol (MERCK ® , Germany)
5. 3-indolebutyric acid : IBA (Fluka ® ,Switzerland)
6. Methanol HPLC grade (LAB-SCAN ® , Thailand)
7. Paclobutrazol
8. Potassium dihydrogen orthophosphate AR grade (fisher Scientific®, UK)
9. Polyvinylpyrrolidon : PVP (Sigma ® ,Germany)
10. Tissue freezing medium (Jung ® , Germany)
11. Xylene (LAB-SCAN ® ,Thailand)
12. Nitrogen gas

อุปกรณ์

1. เครื่องโครมาโตกราฟีของเหลวแบบสมรรถนะสูง (High Performance Liquid Chromatography : HPLC , SIMADZU ® ,SCL-10A VP, Fluorimeter detector, SIMADZU ® , RF-10A XL, JAPAN)

2. เครื่องก๊าซโครมาโตกราฟี (Gas Chromatography : GC, SIMADZU ® ,14B, JAPAN)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. เครื่องตัดเนื้อเยื่อพืช (Freezing microtome, LEICA ® , CM1850, Germany)

4. เครื่องปั่นเหวี่ยง (Centifuge, HERMLE ® ,Z200A,Germany)

5. เครื่องวัดค่าความเป็นกรดด่าง (pH –meter, Sartorius PP-50®,Taiwan)

6. เครื่องปั่นเหวี่ยงอุณหภูมิต่ำ (Microcentifuge, KUBOTA ® , 6930, JAPAN)

7. กล้องจุลทรรศน์ (Olympus ® , BX51, JAPAN)

8. กล้องถ่ายรูป (Olympus ® , BX51, JAPAN)

วิธีการทดลอง

1.การวางแผนการทดลอง

วางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (completely randomized design) 4 ซ้ำ (3 ต้นต่อซ้ำ)โดยมีกรรมวิธีดังต่อไปนี้

กรรมวิธีที่ 1 ไม่ราดสาร (control)

กรรมวิธีที่ 2 ราดสารพาโคลบิวทราโซลอัตรา 1.0 กรัมของสารออกฤทธิ์ต่อตารางเมตรทรงพุ่ม

สารพาโคลบิวทราโซล มีชื่อทางการค้า คือ ฟาร์มอร์ 10 นำเข้าและผลิตโดย บริษัท ลัดดา จำกัด อยู่ในรูปผง ซึ่งมีเนื้อสารออกฤทธ์ 10 เปอร์เซ็นต์

2. การเตรียมต้นมะม่วง

2.1 การเลือกต้น ทำการทดลอง ณ แปลงทดลองโครงการบ้านโปงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ โดยใช้ต้นมะม่วงพันธุ์โชคอนันต์ อายุ 7-8 ปี เลือกเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 4-5 เมตร (ภาพที่ 6) และมีการแตกใบ 1 ชุดหลังการตัดแต่งกิ่ง จำนวน 24 ต้น

2.2 การบำรุงต้น ใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อบำรุงต้น 200 กรัมต่อต้น ดังนี้

- ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0
- ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15

2.3 การให้น้ำ ในระยะการเตรียมต้นทำการให้น้ำโดยระบบมินิสปริงเกอร์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

2.4 การบังคับให้มะม่วงแตกใบอ่อน ใช้ไทโอยูเรีย 0.5 เปอร์เซ็นต์ พ่นในระยะใบแก่จัดเพื่อกระตุ้นให้มีการแตกตาใหม่ ซึ่งจะสามารถกระตุ้นให้มะม่วงแตกตาได้ภายใน 2 สัปดาห์ เมื่อมะม่วงมีการแตกใบอ่อนแล้วต้องดูแลใบอ่อนให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 6 ลักษณะของต้นมะม่วงในแปลงทดลอง

3. การราดสารพาโคลบิวทราโซล ทำการราดสารเมื่อใบมีอายุระหว่าง 15-30 วัน ในอัตรา 1.0 กรัมของสารออกฤทธิ์ต่อตารางเมตรทรงพุ่ม โดยการละลายสารพาโคลบิวทราโซลกับน้ำประมาณ 10 ลิตร และราดสารบริเวณโคนต้น ห่างจากโคนต้นมะม่วงประมาณ 50 เมตร จากนั้นให้น้ำตามเป็นเวลา 1 ชั่วโมง

4. การเก็บตัวอย่าง เก็บในวันที่ 7, 14, 21, 28, 31, 35, 38, 42, 45, 49, 53, 57, 61, 65, 69, 72, 78, 81, 88, 92, 98, 110, 120 หลังกรรมวิธี

4.1 การเก็บตัวอย่าง shoot diffusates ในแต่ละครั้งจะเก็บยอดมะม่วงจำนวน 6 ยอดต่อซ้ำ จากนั้นตัดยอดมะม่วงยาว 5 เซนติเมตร (ภาพที่ 7) จุ่มโคนยอดลงในขวดพลาสติกที่มีสารละลายฟอสเฟตบัฟเฟอร์ 10 มิลลิลิตร โดยที่จุ่ม 1 ยอดต่อขวดพลาสติก (ภาพที่ 8) แล้วนำขวดพลาสติกวางในกล่องพลาสติก โดยมีเยื่อกระดาษชุ่มน้ำสองชั้นวางที่ก้นกล่องเพื่อรักษาความชื้นสัมพัทธ์ให้ได้ 80-100 เปอร์เซ็นต์ ปิดฝากล่องให้สนิทและปิดผนึกด้วยกระดาษกาวสีน้ำตาลอีกหนึ่งชั้น (ภาพที่ 9) นำไปเก็บไว้ในที่มืด อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส 20 ชั่วโมง หลังจากนั้นเก็บสารละลายฟอสเฟตบัฟเฟอร์จำนวน 60 มิลลิลิตร ใส่ขวดพลาสติกขนาด 60 มิลลิลิตร แล้วนำไปเก็บที่อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส เพื่อรอการวิเคราะห์ปริมาณไอเอเอ ด้วยเครื่องโครมาโตกราฟีของเหลวแบบสมรรถนะสูง (high performance liquid chromatography : HPLC)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 7 การตัดยอดมะม่วง ยาว 5 เซนติเมตร

ภาพที่ 8 การจุ่มยอดมะม่วงในขวดพลาสติก
ที่มีฟอสเฟตบัฟเฟอร์

ภาพที่ 9 การเก็บยอดมะม่วง ในกล่องพลาสติก
ที่มีการรักษาความชื้นสัมพัทธ์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.2 การเก็บตัวอย่าง leaf diffusates เก็บใบบริเวณรอบๆ ปลายยอดของมะม่วง โดยการใช้ใบมีดตัดที่ก้านใบ (ภาพที่ 10) จากนั้นนำใบมะม่วงจำนวน 2 ใบจุ่มก้านใบลงในถาดหลุมพลาสติก (multi plate) ที่มีสารละลายฟอสเฟตบัฟเฟอร์ 2.5 มิลลิลิตร จำนวน 12 หลุมต่อถาด (ภาพที่ 11) นำถาดหลุมวางในกล่องพลาสติก ที่มีการรักษาความชื้นภายในกล่องความชื้นสัมพัทธ์ให้ได้ 80-100 เปอร์เซ็นต์ โดยการวางเยื่อกระดาษที่ชุ่มน้ำจำนวนสองชั้นที่ก้นกล่อง ปิดฝากล่องให้สนิทและปิดผนึกบริเวณรอยต่อของฝากล่องด้วยกระดาษกาวสีน้ำตาลอีกหนึ่งชั้น (ภาพที่ 12) แล้วเก็บไว้ในที่มืด อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส 20 ชั่วโมง หลังจากนั้นเก็บสารละลายฟอสเฟตบัฟเฟอร์ใส่ขวดพลาสติกขนาด 60 มิลลิลิตร เก็บที่อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส เพื่อรอการวิเคราะห์ปริมาณไอเอเอ ด้วยเครื่องโครมาโตกราฟีของเหลวแบบสมรรถนะสูง (high performance liquid chromatography : HPLC)

4.3 การเก็บใบเพื่อวัดปริมาณเอทิลีน เก็บใบบริเวณรอบๆ ปลายยอดของมะม่วง จำนวน 14 ใบ ใส่ในกล่องพลาสติกที่ทราบปริมาตร (ภาพที่ 13) ปิดฝากล่องให้สนิท และปิดผนึกฝากล่องพลาสติกด้วยกระดาษกาวอีกหนึ่งชั้น (ภาพที่ 14) แล้วเก็บในที่มืดอุณหภูมิห้อง 4 ชั่วโมง ใช้เข็มฉีดยาขนาด 1 มิลลิลิตร ดูดก๊าซจากกล่องพลาสติก (ภาพที่ 15) ทำการวิเคราะห์ปริมาณเอทิลีนด้วยเครื่องก๊าซโครมาโตกราฟี (gas chromatography)

ภาพที่ 10 การตัดใบบริเวณรอบๆ ปลายยอดของมะม่วง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 11 การจุ่มก้านใบมะม่วงลงในถาดหลุมพลาสติก
ที่มีฟอสเฟตบัฟเฟอร์

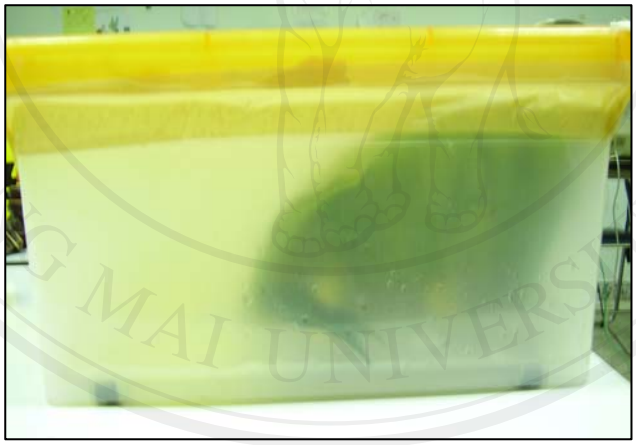

ภาพที่ 12 การเก็บใบมะม่วง ในกล่องพลาสติก
ที่มีการรักษาความชื้นสัมพัทธ์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 13 การเก็บใบมะม่วง เพื่อวัดปริมาณเอทิลีน

ภาพที่ 14 การบรรจุใบมะม่วงในกล่องพลาสติกที่ทราบปริมาตร

ภาพที่ 15 การดูดก๊าซจากกล่องพลาสติก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.4 การเก็บปลายยอดมะม่วงเพื่อศึกษาลักษณะทางกายวิภาควิทยาของตายอด เก็บปลายยอดมะม่วงหลังราดพาโคลบิวทราโซล ยาวประมาณ 1 เซนติเมตร และแกะส่วนของกาบหุ่มตายอด (bud scale) ออกให้เหลือเพียงปลายยอดมะม่วงเท่านั้น (shoot tip) แช่ในน้ำยารักษาสภาพ (formalin-acetic acid alcohol; FAA) นาน 1-2 วัน เพื่อทำ freezing microtome section

4.5 การเก็บข้อมูลทางกายภาพ เก็บข้อมูลการออกดอก ได้แก่ จำนวนวันที่ออกดอก เปอร์เซ็นต์การออกดอก และขนาดของช่อดอก หลังราดพาโคลบิวทราโซล เพื่อตรวจสอบการตอบสนองต่อการให้สาร

5. ขั้นตอนการวิเคราะห์

5.1 การวิเคราะห์ไอเอเอ

5.1.1 การทำให้บริสุทธิ์ (purification) ละลายตัวอย่าง shoot diffusates และ leaf diffusates ซึ่งในแต่ละซ้ำจะใช้ ยอดมะม่วง 6 ยอด (60 มิลลิลิตร) และใบ 8 ใบ (20 มิลลิลิตร) ให้เป็นของเหลวแล้วเติม internal standard (3-indolebutyric acid : IBA) ความเข้มข้น 100 นาโนกรัมต่อมิลลิลิตร จำนวน 100 ไมโครลิตร เขย่าให้เข้ากัน แล้วเติม Polyvinylpyrrolidon (PVP) ประมาณ 20 มิลลิกรัม จากนั้นนำไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 4,000 รอบต่อนาที ด้วยเครื่อง centrifuge นาน 10 นาที แยกสารละลายที่ได้ไปปรับ pH ให้อยู่ระหว่าง 2.5-3.0 ด้วย acetic acid ความเข้มข้น 4 โมล แล้วจึงเติม diethyl ether ½ ส่วนของปริมาณตัวอย่าง เขย่านาน 2 นาที ตั้งทิ้งไว้ 5 นาที จะสังเกตเห็นสารละลายแยกชั้น ดูดสารละลายส่วนบนเพื่อนำไประเหยแห้ง แล้วเติม diethyl ether ทำซ้ำอีกครั้ง จากนั้นนำสารละลายที่ได้ไประเหยภายใต้ก๊าซไนโตรเจนจนแห้ง จึงทำละลายด้วย methanol ความเข้มข้น 70% จำนวน 200 ไมโครลิตร แล้วนำไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 10,000 รอบต่อนาที อุณหภูมิ 15 องศาเซลเซียส ด้วยเครื่อง microcentifuge นาน 15 นาที เทสารละลายใส่หลอดเก็บตัวอย่างขนาด 1.5 มิลลิลิตร แล้วนำไปเก็บไว้ที่อุณหภูมิ 0 องศาเซลเซียส เพื่อวิเคราะห์ด้วยเครื่องโครมาโตกราฟีของเหลวแบบสมรรถนะสูง

5.1.2 วิเคราะห์ด้วยเครื่องโครมาโตกราฟีของเหลวแบบสมรรถนะสูง ดัดแปลงจากกรรมวิธีของ Koshita and Takahara (2004) ฉีดตัวอย่างที่สกัดปริมาณ 20 ไมโครลิตร โดยตั้งค่าดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Column : SC-150(150PU.O mm)

Prontosil 120-5-C18 ace-EPS5.0 µm, BISCHOFF Chromatography ®

Mobile phase : A = 0.1M acetic acid in water

B = 0.1M acetic acid in methanol

Time Program :

Time	Event	Value
0.01	B.Conc.	45.0
12.00	B.Conc.	85.0
15.00	B.Conc.	100.0
18.00	B.Conc.	45.0
22.00	B.Conc.	45.0

Flow rate : 1 ml/min

Detector : fluorimeter detector

5.2 การวิเคราะห์ปริมาณเอทิลีน

5.2.1 การวิเคราะห์ปริมาณเอทิลีน วัดด้วยเครื่องก๊าซโครมาโตกราฟี ตามกรรมวิธีของ Sanyal and Bangerth (1998) โดยดูดกก๊าซในกล่องตัวอย่างที่เก็บในที่มืด ณ อุณหภูมิห้อง นาน 4 ชั่วโมง ปริมาณ 1 มิลลิลิตร ฉีดเข้าเครื่องก๊าซโครมาโตกราฟี โดยตั้งค่าเครื่องดังต่อไปนี้

Column : Parapak N 80/100

Condition : Injector temperature 150 ˚C

Detector temperature 150 ˚C

Oven temperature 55 ˚C

Carrier gas : N_2

Flow rate : 70 ml/min.

Detector : Flame ionized detector (FID)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

5.3 การศึกษากายวิภาควิทยาของตายอด

การศึกษาโครงสร้างของตายอด ด้วยวิธี freezing microtome section โดยดัดแปลงจากกรรมวิธีของ Johansen (1940) นำชิ้นส่วนปลายยอดแช่ลงในน้ำยา (tissue freezing medium) นาน 5 นาที เพื่อยึดเนื้อเยื่อ นำไปตัดด้วยเครื่อง freezing microtome ภายใต้อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส ให้มีชิ้นส่วนของเนื้อเยื่อมีความหนา 13-15 ไมครอน แล้วนำไปย้อมสี Delafied's hematoxylin ปิดด้วย cover slip บนกระจกสไลด์ โดยใช้ permount เพื่อยึด cover slip เป็นการทำสไลด์ถาวร และบันทึกภาพภายใต้กล้องจุลทรรศน์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved